

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi A. G. i G. G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
I ACa 1746/23

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 8 października 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczącym się pod sygnaturą akt I ACa 1746/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym A. G. i G. G. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości po 3 500 (trzy tysiące pięćset) zł na rzecz każdego ze skarżących za okres od 18 sierpnia 2017 r. do dnia 21 sierpnia 2024 r;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących A.G. i G.G. kwoty 400 (czterysta) zł uiszczonej tytułem opłaty od skargi.**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących A.G. i G. G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu**

kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

A. G. i G. G. (dalej: „skarżący”) – reprezentowani przez pełnomocnika będącego adwokatem – w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 21 sierpnia 2024 r. (data stempla pocztowego k. 11 akt I Sk 21/24) wnieśli o stwierdzenie, że w prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie I Wydział Cywilny sygn. akt: I ACa 1746/23 (uprzednio sygn. akt VI ACa 1705/22) nastąpiła przewlekłość postępowania, wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zalecenia podjęcia czynności poprzez wyznaczenie terminu rozprawy w terminie dwóch tygodni celem niezwłocznego rozpoznania sprawy zarejestrowanej pod sygn. akt I ACa 1746/23, przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz A.G. i G. G. sumy pieniężnej w wysokości po 20.000 zł, na rzecz każdego skarżącego, zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz A. G. i G. G. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm prawem przepisanych.

Skarżący wskazali, że czas oczekiwania na rozpoznanie sprawy jest rażąco długi, albowiem od 16 listopada 2022 r. tj. wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie do dnia wniesienia skargi upłynęło niemal 19 miesięcy. W ocenie skarżących tak długotrwałe prowadzenie sprawy jest rażącym naruszeniem prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez zbędnej zwłoki. Sąd Apelacyjny prowadzi postępowanie w sposób przewlekły, bez uzasadnionego powodu.

Skarżący podnieśli, że niniejsza sprawa o ustalenie i zapłatę nie jest szczególnie zawiła ani trudna merytorycznie, zważywszy na zebrany

w postępowaniu pierwszej instancji materiał dowodowy oraz obszerne orzecznictwo w tzw. „sprawach frankowych”. Dla Powodów wyegzekwowanie bezpodstawnie utraconych środków ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia stabilności finansowej. Przeciągające się postępowanie w tej sprawie wywołuje niepewność i znaczące utrudnienia dla Skarżących.

Ponadto wskazali, że pozew o zapłatę i ustalenie, został wniesiony 21 sierpnia 2017 roku, czyli niemal siedem lat temu. Wyrok sądu I instancji zapadł 30 lipca 2021 r., a od wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego (19 miesięcy temu), nie podjęto żadnych relewantnych kroków celem rozpoznania sprawy.

Pomimo złożenia w dniu 23 maja 2024 r, wniosku o przyspieszenie postępowania, poprzez wyznaczenie terminu rozprawy. Sąd Apelacyjny nie podjął żadnych czynności w tym kierunku. Skarżący wskazali ponadto, że nie przyczynili się do nieuzasadnionego przedłużania postępowania.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie w odpowiedzi na skargę z 17 września 2024 r. zgłosił udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi (k. 17 akt I NSP 318/24).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy

o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Pomiędzy wpłynięciem apelacji do sądu odwoławczego (16 listopada 2022 r.) a złożeniem skargi na przewlekłość postępowania w sprawie (21 sierpnia 2024 r.) upłynęło 20 miesięcy, a postępowanie w obu instancjach trwa łącznie 7 lat. Taki czas oczekiwania na rozpoznanie sprawy – w świetle standardu

wyznaczonego przez orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego jawi się jako nadmiernie długi.

Z analizy akt sprawy wynika, że pozew został wniesiony do Sądu Okręgowego w Warszawie 18 sierpnia 2017 r. (k. 188 *verte* akt o sygn. I ACa 1746/23) zaś postępowanie przed tym Sądem zakończyło się wyrokiem z dnia 30 lipca 2021 r (k. 866). Apelacja pozwanego od w/w wyroku wpłynęła do Sądu I instancji 16 maja 2022 r. i została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie 16 listopada 2022 r. W tym samym dniu zarejestrowano sprawę w SLPS w repertorium LACa, a następnie wylosowano sędziego referenta (k. 1152, k. 1153). Przewodniczący Wydziału 17 listopada 2022 r., wydał zarządzenie o zawiadomieniu stron o składzie wyznaczonym do rozpoznania apelacji. Zarządzenie to zostało wykonane 23 listopada 2022 r., 2 grudnia 2022 r. sędzia referent M.M. na podstawie art. 49 k.p.c. wniosła o wyłączenie jej osoby od orzekania w sprawie o sygn. akt VI ACa 1705/22. Zarządzeniem z dnia 5 grudnia 2022 r. Przewodniczący Wydziału skierował sprawę do SLPS celem wylosowania składu do rozpoznania wniosku referenta o wyłączenie (k. 1158). 6 grudnia 2022 r. został wylosowany referent. 9 grudnia 2022 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek sędziego M.M. o wyłączenie jej osoby od orzekania w sprawie o sygn. akt VI ACa 1705/22. Odpis w/w postanowienia został umieszczony w Portalu Informacyjnym 14 grudnia 2022 r. (k. 1163, k. 1164). 14 czerwca 2023 r. Przewodniczący Wydziału zgodnie z zarządzeniem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie nr 87/2022 z 30 grudnia 2022 r. w sprawie ustalenia zasad rejestracji spraw w wydziałach cywilnych Sądu Apelacyjnego w Warszawie w ramach wspólnego przydziału spraw wobec podziału referatu sędziego M.M. na podstawie § 77 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych przekazał sprawę do SLPS repertorium LACa celem wylosowania referenta w sprawie. 19 czerwca 2023 wylosowano nowego referenta w sprawie (k. 1166). Zarządzeniem z 20 czerwca 2023 r. sprawę wpisano do repertorium „ACa”. 14 grudnia 2023 r. wpłynęło pismo powodów z wnioskiem o doręczenie odpisu apelacji pozwanego oraz wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej (k. 1172 *verte*). Kontrola formalna apelacji została przeprowadzona 16 listopada 2023 r. tj. po upływie roku od wniesienia apelacji. Zawiadomienie o składzie zostało przesłane pełnomocnikom stron 22 lutego 2024 r.

(k. 1180, k. 1183). Odpis apelacji został przesłany pełnomocnikowi powodów 26 lutego 2024 r. (k. 1182). 6 maja 2024 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie) wpłynęła informacja o wypowiedzeniu pełnomocnictwa udzielonego przez powodów adw. P. H. (k. 1190). 28 maja 2024 r. wpłynął wniosek powodów o przyspieszenie rozpoznania sprawy i wyznaczenie terminu rozprawy wraz ze zgłoszeniem się pełnomocnika (k. 1200). 17 września 2024 r. przydzielono do składu sędziów J. W. – S. oraz A. W. – M. (SLPS - k. 1207) oraz wyznaczono termin rozprawy na 29 listopada 2024 r. godz. 13:40 s. 206 (k. 1208). W tym samym dniu wobec błędnego wykonania pkt III.2 zarządzenia z k. 1177 (nieaktualny adres) Przewodniczący Wydziału zwrócił się o ponowne wykonanie tego punktu zarządzenia (doręczenie odpisu apelacji wraz z odpisami załączników), kierując przesyłkę do aktualnego pełnomocnika). 17 września 2024 r. przesłano również pełnomocnikom stron zawiadomienie o składzie rozpoznającym sprawę.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie wystąpiła przewlekłość postępowania. Od wpływu apelacji 16 listopada 2022 r. do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania 21 sierpnia 2024 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie podejmował jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. rozpoznał żądanie sędziego referenta wyłączenia jego osoby od orzekania w sprawie oraz przekazał sprawę ponownie do SLPS celem wyznaczenia nowego referenta wobec podziału referatu poprzedniego referenta.

W zasadzie w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym nie podjęto żadnych czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy. Kontrola formalna apelacji odbyła się po upływie roku od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Odpis apelacji pozwanego został przesłany pełnomocnikowi powodów dopiero 17 września 2024 r. Termin rozprawy został wyznaczony na dzień 29 listopada 2024 r. po upływie 21 miesięcy od wpływu apelacji do Sądu II instancji.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt VI ACa 1746/22 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości po 3 500,00 zł na rzecz każdego z nich, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie zostało wszczęte 18 sierpnia 2017 r. (data stempla pocztowego), tj. w dniu wpływu do Sądu Okręgowego w Warszawie pozwu, i do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, trwało 7 lat należało przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwoty po 3 500 zł na rzecz każdego z nich.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącym pełnych żądanych przez nich kwot po 20 000 zł. Przede wszystkim Sąd Najwyższy miał na uwadze, że postępowanie apelacyjne uległo wydłużeniu z uwagi na konieczność podjęcia czynności mających na celu rozpoznanie żądania sędziego referenta wyłączenia jego osoby od rozpoznania sprawy, a następnie konieczność wylosowania nowego referenta w sprawie z uwagi na podział referatu poprzedniego referenta. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził też żadnych szczególnych okoliczności przemawiających za przyznaniem wyższej kwoty, zaś skarżący w zakresie wnioskowanej kwoty nie przytoczyli argumentacji uzasadniającej przyznanie na jej rzecz takiej sumy. Ponadto, Sąd Najwyższy miał też na względzie udzielone powodom zabezpieczenie roszczenia o ustalenie poprzez wstrzymanie powodom obowiązku dokonywania spłaty rat kapitałowo – odsetkowych na rzecz pozwanego w wysokości i terminach określonych umową, w okresie od dnia 4 kwietnia 2022 r. do dnia uprawomocnienia się przeczenia kończącego postępowanie w sprawie (k. 1034).

Sąd Najwyższy uznał, że przyznane skarżącym na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwoty po 3 500,00 zł w związku

ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie są adekwatne do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz niedogodności dla skarżących. Tym samym dalej idące żądanie skargi w tym zakresie, tj. ponad kwoty po 3 500,00 zł, należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość).

Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku skarżących o wydanie Sądowi Apelacyjnemu prowadzącemu przedmiotowe postępowanie zalecenia co do podjęcia czynności poprzez wyznaczenie terminu rozprawy w terminie dwóch tygodni celem niezwłocznego rozpoznania sprawy zarejestrowanej pod sygn. akt I ACa 1746/23, albowiem Sąd Apelacyjny zarządzeniem z dnia 17 września 2024 r. (k. 1208) wyznaczył już termin rozprawy na dzień 29 listopada 2024 r.

O zwrocie na rzecz skarżących opłaty sądowej od skargi w kwocie 400 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust 3. ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

[SOP]

[ał]]